

Hva veier tyngst – Klima- og miljøhensyn eller menneskerettigheter?

Norsk vindkraft ASA (NV) er et børsnotert selskap i Norge. NV har siden opprettelsen i 2008 drevet med vindkraftutbygging og har staten som en av sine største aksjonærer. Selskapet får stadig positiv omtale i norske medier for sitt bidrag til det grønne skiftet.

Det å nå målsettingene fastsatt i Parisavtalen, er en av de viktigste prioriteringene i den nasjonale handlingsplanen for Norge. Vindkraftutbygging anses som en viktig del av omstillingen fra fossil til grønn energi. Som en følge av dette er antall vindturbiner i Norge firedoblet de siste 10 årene.

En annen stor aksjonær er et av landets største pensjonsselskaper som har sendt brev til styreledere i alle selskaper de har investert i, inkludert NV hvor de skriver følgende:

Styrking av regelverket for næringslivets ansvar for å respektere internasjonal rett skyter fart. Det er knyttet store forventinger til EUs regelverk om bærekraftig finans, med EUs taksonomiregelverk og dets vilkår for bærekraft. Vi som finansaktør og investor gjør oss klare for morgendagens krav. Ikke bare må det investeres grønt, det kan heller ikke være en risiko for å skade miljømålene eller bryte internasjonal rett. Som det følger av Artikkel 18 i EUs taksonomi må økonomiske aktiviteter være i overensstemmelse med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs veiledende prinsipper for ansvarlig næringsliv (UNGP) for å kunne være i overensstemmelse med regelverket. Taksonomi-kravet er forventet at vil bli harmonisert. Det er en klar forventning om at deres selskap innretter seg etter dette regelverket.

NV fikk utdelt en konsesjon for vindkraftanlegg på Storhalvøya i 2020 av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Storhalvøya ligger nord i Norge. Øya består av reinbeitedistrikt. Planområdet er på 48,9 km², av dette er nedbygd areal ca. 2 % og er plassert på fjellplatåene.

Vedtaket ble påklaget av en rekke organisasjoner og enkeltpersoner, blant andre reindriftsnæringen på Storhalvøya, men fikk ikke medhold. Vindkraftanlegget skulle bestå av 120 vindturbiner. Reindriftsnæringens hovedargument var at reindrift i praksis er utelukket i selve vindkraftverkområdene og i en radius på opptil ti km rundt vindturbinene dersom disse er synlige for reinen. For reieneierne anses derfor områdene som tapt. Reieneierne argumenterte også for at de ikke ble tilstrekkelig konsultert om utbyggingen. De ble kun invitert til ett møte om orientering av utbyggingen.

NVE fant ikke grunn til å endre eller omgjøre vedtakene, og sendte saken til Olje- og energidepartementet (OED) for sluttbehandling. OED opprettholdt konsesjonen i 2021 ved å begrunne at konsekvensene for reindriften har vært grundig vurdert. Ut fra foreliggende studier er konklusjonen relativt åpen med hensyn til effekten av vindkraftanlegg. Det ble argumentert med at reindrift og vindkraftutbygging er forenlig, selv om det må påregnes ulemper i form av forstyrrelser og økt behov for gjetning. Reinen styres av sult, og dens primærbehov vil overstyre redselen og uroen som vindkraftanlegget og aktiviteten der medfører. Dessuten er hensynet til klimaet og utslippsfri energi et avgjørende argument.

Med hjemmel i oreigningslova § 2 nr. 19 ga dermed OED samtykke til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av vindkraftverk på Storhalvøya.

På denne bakgrunn har NV begjært skjønn mot reineierne for å få fastsatt premissene for ekspropriasjonen av grunn og rettigheter i området. (*Prosessform er uten betydning for prosedyren*).

Reineierne, representert ved norsk interesseorganisasjon, anfører prinsipalt at skjønnet må nektes fremmet. Utbyggingen på Storhalvøya er så inngripende at den er i strid med folkerettslige bestemmelser som skal verne urbefolkningen. Det vises til at utbyggingen vil begrense mulighetene for å drive reindrift i området, og således begrense muligheten for reineierne å praktisere sin kultur. Subsidiært anføres det at det foreligger saksbehandlingsfeil i form av mangelfull utredning og feil faktiske forutsetninger, ettersom området ikke kan benyttes til reindrift etter utbygging. Feilene må anses å ha virket inn på konsesjonsvedtaket, som dermed er ugyldig.

Selskapet bestrider kravet og viser til at inngrepene i denne saken ikke representerer en trussel mot reindriften, all den tid reindrift og vindkraft er forenelig. Det vises videre til at terskelen for å konstatere brudd på menneskerettighetene, herunder sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 er høy, og at terskelen er ikke overskredet i dette tilfellet. Alle berørte parter har blitt involvert tidlig i prosessen som en følge av krav om aktsomhetsvurderinger etter UNGP. Veien frem mot konsesjonsvedtaket har dermed vært grundig og inkluderende.

1) Spørsmål som det må tas stilling til i forbindelse med prosedyren:

Er utbyggingen av vindkraftverk på Storhalvøya i strid med FNs konvensjon for sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 og ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter (ILO 169) artikkel 15 nr. 1? Foreligger det saksbehandlingsfeil ved konsesjonsvedtaket som følge av manglende utredning knyttet til reindriftnæringen i området? Prosedyren skal kun behandle spørsmålet om skjønnet skal fremmes (vurdering av om vedtaket prejudisielt er gyldig).